

Besluit strekkende tot het verlenen van accreditatie aan de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie van de Hogeschool van Amsterdam alsmede tot de toekenning van het bijzonder kenmerk 'Topsportgerichtheid' aan de voltijdse afstudeerrichting Johan Cruyff University van de opleiding.

datum	Gegevens	
31 juli 2014	Naam instelling	: Hogeschool van Amsterdam
onderwerp	Naam opleiding	: hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS)
Definitief besluit	Datum aanvraag	: 20 december 2013
accreditatie hbo-bachelor	Variant opleiding	: voltijd, deeltijd, duaal
Commerciële Economie van de Hogeschool van Amsterdam (002469)	Afstudeerrichtingen	: - CE-voltijd (Fraijlemaborg) - CE-voltijd (Wenckebachweg) - Sportmarketing voltijd (Fraijlemaborg) - Sportmarketing voltijd (Wenckebachweg) - Johan Cruyff University (Wenckebachweg). - Internationaal management (Fraijlemaborg) - CE-deeltijd (Fraijlemaborg) - CE-duaal Wenckebachweg - CE voor toekomstige ondernemers duaal (Wenckebachweg)
uw kenmerk		
CvBuit2013-217		
ons kenmerk		
NVAO/20142619/ND		
bijlagen		
3		
	Locatie opleiding	: Amsterdam
	Datum goedkeuren panel	: 15 juli 2013
	Datum locatiebezoeken	: 24 tot en met 27 september 2013
	Datum visitatierapport	: 12 december 2013

Instellingstoets kwaliteitszorg: ja, positief besluit van 5 november 2013

Aanvullende informatie

De NVAO heeft bij e-mail van 20 maart 2014 de instelling aanvullende informatie gevraagd over de beoordeling van het bijzonder kenmerk "Topsportgerichtheid". Bij brief van 2 april 2014 heeft de NVAO de aanvullende informatie ontvangen. De NVAO heeft deze informatie meegenomen in de beoordeling van de gehele aanvraag.

Beoordelingskaders

Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (Stcrt. 2010, nr 21523) alsmede het kader Bijzonder Kenmerk van 22 november 2011.

De NVAO stelt vast dat in het visitatierapport en de aanvullende informatie over de beoordeling van het bijzonder kenmerk "Topsportgerichtheid" voor de afstudeerrichting Johan Cruyff University deugdelijk en kenbaar is gemotiveerd op welke gronden het panel de kwaliteit van de opleiding voldoende heeft bevonden en daarnaast heeft geadviseerd tot toekenning van het bijzonder kenmerk 'Topsportgerichtheid'.

Advies van het visitatiepanel

Samenvatting bevindingen en overwegingen van het panel.

Inleiding

De opleiding Commerciële Economie (hierna: CE) leidt op voor functies in de economische sector en richt zich daarbij op een breed scala aan functies in het economisch domein. Bij de CE-opleiding van de Hogeschool van Amsterdam (hierna: HvA) staat commercieel vakmanschap centraal, wat betekent dat inzicht in de mens (de klant) een belangrijk thema is. De opleiding bereidt studenten voor op algemene functies als marketing- en commercieel manager en meer specifieke marketingfuncties zoals sales- en accountmanager, communicatiemanager en brandmanager. Typerend voor CE'ers is dat zij in een bedrijf kunnen doorgroeien binnen een brede waaier aan functies in inkoop en verkoop, marketing, marketingcommunicatie en marktonderzoek. Contact met klanten èn klanten meekrijgen zijn daarbij terugkerende thema's.

CE richt zich op de eerste plaats op de nationale markt. Voor de Amsterdamse CE-opleiding geldt dat sport, ondernemerschap in de regionale context belangrijke aandachtsgebieden zijn zonder de internationale component van het vakgebied uit het oog te verliezen in de Amsterdamse regio.

De opleiding CE van de HvA kent verschillende locaties waar de varianten van de opleiding zijn gevestigd. Zij hanteert op de locaties Fraijlemaborg en Wenckebachweg een verschillend onderwijsconcept (samengevat: de één meer kennisgericht, de ander meer praktijkgericht). Zij trekt een populatie studenten aan die zich aangetrokken voelt tot één van beide onderwijsconcepten. Behalve de 'reguliere' CE-opleiding, richt de opleiding zich óók op het snijvlak van sport en commerciële economie door op dit terrein een afstudeerrichting aan te bieden binnen de kaders van de Johan Cruyff University en sportmarketing.

In dit verband is het van belang om op te merken dat de opleiding CE te maken heeft met een complex fusieproces dat nog steeds gaande is en verklaart waarom er zoveel verschillende CE-varianten en leerroutes zijn. Bij deze majeure operatie worden verschillende culturen geïntegreerd. De verschillende leerroutes en varianten zoals de Johan Cruyff University, duaal en deeltijd maken het aansturen van deze opleiding tot een complexe zaak.

1. Beoogde competenties

De competenties zijn wat inhoud, diepgang, niveau en oriëntatie betreft voldoende uitgewerkt. De opleiding baseert zich op de landelijk afgesproken set eindkwalificaties. Vanaf september 2013 hanteert zij de herziene set competenties die recent zijn vastgesteld en voldoen aan de BBA-standaard. De competenties die de opleiding heeft opgesteld, komen op een evenwichtige wijze in de verschillende studieonderdelen terug. Vooruitlopend op de nieuwe set competenties heeft de opleiding de vigerende set competenties op onderdelen aangepast. Het landelijke CE beroeps- en competentieprofiel laat zien dat CE voldoende aandacht besteedt aan de voor dit vakgebied relevante ontwikkelingen en onderwerpen.

Pagina 3 van 10 De opleiding heeft zicht op relevante ontwikkelingen binnen het CE-veld, zowel regionaal als landelijk. De opleiding bespreekt met vertegenwoordigers uit het werkveld regelmatig de set competenties. Zij besteden dan aandacht aan de actualiteit van de competenties en aan ontwikkelingen rond social media, e-commerce, multichannel marketing en accountability. Daarmee geeft de opleiding aan, dat zij zich ervan bewust is dat het vakgebied commerciële economie en (top)sport voortdurend in beweging is en om regelmatige herijking vragen.

De internationale oriëntatie is voldoende; de opleiding beschrijft helder hoe zij internationalisering vorm geeft, nu en in de toekomst. Het niveau van de eindkwalificaties sluit wat breedte en diepgang betreft aan bij de Dublin Descriptoren. De internationale benchmark laat zien dat HvA CE zich kan meten met vergelijkbare instituten in en buiten Europa.

De opleiding heeft rond topsportgerichtheid een duidelijke visie geformuleerd. Zij heeft in feite twee afstudeerrichtingen die zich concentreren rond sport-specifieke elementen. Het verschil tussen de Johan Cruijff University en 'gewone sportmarketing' ligt niet zozeer op het terrein van het curriculum, maar veel meer in de organisatie en de aangeboden didactiek van de opleiding. Organisatie en didactiek zijn bij de Johan Cruijff University expliciet gericht op de topsporter die naast het beoefenen van zijn sport ook een hbo-opleiding wil volgen. Ook het onderkennen van de mogelijkheden om een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de professionalisering van (top)sport sector ziet het panel als een sterk punt van deze opleiding. De sportspecifieke invulling van de set competenties CE komt tot uitdrukking in die kwalificaties waarin de beroepshandelingen en beroepsproducten uit het CE-profiel verbijzonderd zijn voor sportmarketing en sportmanagement met een focus op de topsportmarkt.

Op grond van de adequate uitwerking van de eindkwalificaties, de geformuleerde visie op het vakgebied waar de opleiding zich op richt, de nadrukkelijke aansluiting van de opleiding bij de eisen van het beroepenveld en het feit dat de opleiding regelmatig overlegt met het werkveld over de inhoud en uitwerking van de eindkwalificaties, komt het panel bij Standaard 1 tot het oordeel 'voldoende'.

2. Onderwijsleeromgeving

Het curriculum, de aansluiting tussen de vooropleiding en CE, de begeleiding van studenten, de kwaliteit van het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het studenten mogelijk de CE-competenties te bereiken. De opleiding heeft de samenhang tussen de generieke hbo-eindkwalificaties, de CE-eindkwalificaties, de doelstellingen en het curriculum beschreven. Internationalisering krijgt vorm door het aangaan van internationale partnerships met onderwijsinstellingen in het buitenland, met voor de opleiding interessante/belangrijke organisaties/bedrijven en door studiereizen.

De opleiding heeft naar het oordeel van het panel een zinvol en coherent ontwerp van het programma gemaakt en dit geconcretiseerd. De opleiding is in staat om een samenhangende en inspirerende leeromgeving voor studenten te realiseren waarbij de verschillende fysieke omgevingen/voorzieningen een ondersteunende rol spelen. De stage die studenten lopen, beschouwt het panel als een waardevolle invulling van het curriculum, mede gelet op het karakter van de stage waar de component ondernemerschap deel van uit maakt.

Het curriculum van de verschillende varianten kenmerkt zich door een structuur waarbinnen de kennis- en de vaardighedencomponent voldoende zijn uitgewerkt. De voor CE relevante studieonderdelen zijn er in opgenomen.

Pagina 4 van 10 Het aantal contacturen binnen de voltijdvarianten voldoet aan de HvA eis van gemiddeld 12 contacturen gedurende 42 weken. In het curriculum van de Johan Cruyff University is de sport(marketing)component in het curriculum opgenomen. Er is hierbij sprake van een wisselwerking tussen de theoriecomponent van de opleiding en de praktijk buiten de deuren van de opleiding.

Studenten vinden het essentieel dat de Johan Cruyff University hen de gelegenheid biedt om een hbo-opleiding te volgen, mede gelet op het feit dat de topsportregelingen binnen reguliere studieprogramma's niet afgestemd zijn op de topsporter. De Johan Cruyff University vervult daarmee een behoefte in de markt.

De opleiding richt zich, bijvoorbeeld bij projecten, op onderwerpen die voor het vakgebied relevant zijn. Behalve de voor de hand liggende onderwerpen als marketing en sales zijn dat onder andere: export, logistiek, communicatie en voor de Johan Cruyff University en SPM aan (sport gerelateerde) evenementenmanagement. De onderzoekscomponent is duidelijk in het curriculum opgenomen, culminerend in een afstudeeropdracht waarbinnen de student een onderzoek uitvoert op een voor het vakgebied relevant terrein en een advies uitwerkt in een implementatierapport. De literatuur is op bachelorniveau en vergelijkbaar met de landelijke richtlijnen, maar zou meer state of the art literatuur mogen bevatten. Digitale bronnen zijn vermeld op de Digitale Leer en werkomgeving. De opleiding biedt studenten tijdens hun opleiding ruim de gelegenheid om in het werkveld werkzaam te zijn. Studenten krijgen daardoor een duidelijk beeld van de inhoud van het vakgebied en van hun eigen ontwikkelingspotentieel.

De docenten zijn vakinhoudelijk en didactisch in voldoende mate toegerust voor hun taak. Voor de docenten van de Johan Cruyff University geldt dat zij bij voorkeur over ervaring in de sportwereld beschikken. Het aantal masterdocenten stijgt, de inzet van gastdocenten, bijvoorbeeld op het terrein van online marketing is adequaat. De onderzoeksvaardigheden bij docenten hebben de aandacht van de opleiding; docent/examinatoren volgen cursussen. De meeste docenten beschikken over een netwerk in de beroepspraktijk. De opleiding heeft zicht op de kwaliteit van docenten door de jaarlijkse 'vlootschouw', monitort de kwaliteit, checkt waar lacunes dreigen en neemt vervolgens maatregelen.

Het instroombeleid van de verschillende varianten van opleiding is adequaat en op een duidelijke wijze vormgegeven. Een aandachtspunt is en blijft de uitstroom, het rendement van de opleiding. Dit geldt voor alle varianten en leerroutes. De opleiding blijft inzetten op verbetering van de rendementen door gerichte maatregelen vóórdat de student instroomt, tijdens de opleiding en aan het eind van de studie. Voor de Johan Cruyff University gelden speciale toegangseisen gericht op topsport. Studenten en docenten geven aan tevreden te zijn over de voorzieningen op de verschillende CE-vestigingen. De begeleiding van studenten is in handen van de studieloopbaanbegeleider. Met name in de eerste fase van de studie is deze intensief. De speciale begeleiding en studievoorzieningen voor studenten van de Johan Cruyff University zijn passend bij de doelgroep waar de opleiding zich op richt met maatwerk waar nodig.

De opleiding biedt studenten een samenhangend curriculum aan waarin zowel de kennis- als de vaardighedencomponent zijn verwerkt. Het docentteam is wat vakkennis en didactische vaardigheden voldoende toegerust. De opleiding heeft door de jaarlijkse 'vlootschouw' zicht op de kwaliteiten van het docentteam en zet waar nodig gastdocenten in.

Pagina 5 van 10 De begeleiding van studenten is adequaat. Gelet op deze bevindingen komt het panel bij Standaard 2 tot het oordeel 'voldoende'.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De examen- en de toetsbeoordelingscommissie zijn voldoende toegerust om alle taken naar behoren te kunnen uitvoeren. De examencommissie zet in op de borging van het eindniveau en de kwaliteit van de toetsing.

De opleiding toetst zowel kennis en vaardigheden als competentieontwikkeling op een adequate wijze. Toetsprocedures zijn duidelijk beschreven. Het toetsplan is doordacht en biedt de opleiding steun bij het opstellen van toetsen en bij de beoordeling ervan. Het niveau van de toetsen, uitgedrukt in diepgang en breedte, is op bachelorniveau. Studenten krijgen te maken met verschillende toetsvormen.

De opleiding heeft de afgelopen jaren veel energie gestoken in het verder verhogen van het afstudeerniveau van haar studenten binnen de verschillende varianten. Het gaat daarbij vooral om het versterken van de onderzoekslijn in het programma met als resultaat dat de onderzoekscomponent in de afstudeerwerken is versterkt. De lectoraten/CAREM zijn hierbij door de opleiding betrokken, hetgeen het panel beschouwt als een goed initiatief. Het effect van de verbetermaatregelen in de afstudeerfase is goed waarneembaar in de laatste tien afstudeerwerkstukken die het panel na opschaling heeft beoordeeld. De inzet van de opleiding om het afstudeerniveau te verhogen, werpt zijn vruchten af. De door het panel bestudeerde eindwerkstukken van de opschaling zijn op bachelorniveau.

Gelet op het bovenstaande concludeert het panel dat de opleiding op een adequate wijze toetst en dat het eindniveau van de opleiding voor de verschillende varianten op bachelorniveau ligt. Het panel komt bij Standaard 3 tot het oordeel 'voldoende'.

Algemene conclusie:

Het panel stelt vast dat de opleiding Commerciële Economie van de Hogeschool van Amsterdam in de varianten waarin zij de opleiding aanbiedt, voltijd, deeltijd en duaal, beschikt over een curriculum dat op bachelorniveau is vormgegeven en dat studenten voorbereidt op de beroepspraktijk. De opleiding stelt zich open voor nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied en investeert fors in het afstudeerniveau waarbij zij de lat hoog legt.

Het panel beoordeelt de kwaliteit van de opleiding Commerciële Economie van de Hogeschool van Amsterdam in de door haar aangeboden varianten als: voldoende.

Bijzonder kenmerk: Topsportgerichtheid

Inleiding

De Johan Cruyff University is primair gericht op het aanbieden van een curriculum met een sportspecifieke invulling dat zich richt op studenten met een actieve sportcarrière. Daarnaast onderscheidt de opleiding een tweede doelstelling: het leveren van een bijdrage aan de verdere ontwikkeling en professionalisering van de sport. Zij leidt professionals op die inzicht hebben in sport- en marketingprincipes die binnen het vakgebied CE toepasbaar zijn. Het beroeps- en opleidingsprofiel van CE is daartoe sportspecifiek ingevuld.

Onderscheidend karakter

Voor de Johan Cruyff University geldt dat zij haar studenten selecteert op houding en motivatie. De aspirant student dient sport te beoefenen op het hoogste niveau.

Pagina 6 van 10 Het is daarmee een opleiding die uitsluitend toegankelijk is voor topsporters. Voor de Johan Cruyff University geldt dat docenten veelal (top)sporter zijn geweest. Bij de werving van personeel is de vakinhoudelijke deskundigheid van docenten het belangrijkste criterium; topsportervaring is bij de aanstelling een pré. Twee docenten volgen thans de masteropleiding Sportmanagement, één docent een masteropleiding Bedrijfseconomie. Binnen deze variant beschikt 64 procent van de docenten over een masteropleiding.

Het panel komt tot het oordeel dat de CE opleiding voldoet aan het onderscheidend karakter in vergelijking met de reguliere commerciële economie opleidingen op het terrein van topsportgerichtheid.

Concretisering

De opleiding heeft rond topsportgerichtheid een duidelijke visie geformuleerd. Zij heeft in feite twee afstudeerrichtingen die zich concentreren rond sport-specifieke elementen. Het verschil tussen de Johan Cruyff University en 'gewone sportmarketing' ligt niet zozeer op het terrein van het curriculum, maar veel meer in de organisatie en de aangeboden didactiek van de opleiding.

De sportspecifieke invulling van de set competenties CE komt tot uitdrukking in die kwalificaties waarin de beroepshandelingen en beroepsproducten uit het CE-profiel verbijzonderd zijn voor sportmarketing en sportmanagement met een focus op de topsportmarkt. Studietoelagen passen in de context van de topsporter, kennisvakken zijn afgestemd op de sportpraktijk. Opleiding/docenten betrachting de nodige flexibiliteit bij de organisatorische kant van het afstudeertraject.

Het panel komt tot het oordeel dat de CE opleiding in voldoende mate een concrete invulling heeft gegeven aan de topsportgerichtheid in de opleiding .

Algemene conclusie

Op basis van de bovenstaande vaststellingen op het terrein van Topsportgerichtheid van de Johan Cruyff University adviseert het panel de NVAO de opleiding Commerciële Economie het bijzonder kenmerk 'Topsportgerichtheid' te verlenen.

Aanbevelingen

De NVAO onderschrijft alle aanbevelingen van het panel, in het bijzonder wat betreft het (onderzoeks)niveau van de eindwerken.

Ingevolge het bepaalde in artikel 5a.10, derde lid, van de WHW heeft de NVAO het college van bestuur van de Hogeschool van Amsterdam te Amsterdam in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze op het voornemen tot besluit van 2 juni 2014 naar voren te brengen. Bij brief van 27 juni 2014 heeft de instelling gereageerd op het voornemen tot besluit. Dit heeft geleid tot aanvulling van bijlage 2 in het definitieve besluit.

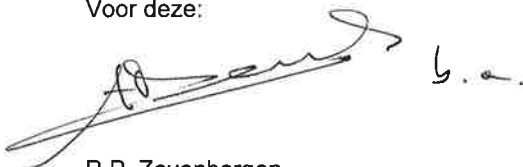
De NVAO besluit accreditatie te verlenen aan de hbo-bachelor Commerciële Economie (240 ECTS; variant: voltijd, deeltijd, duaal; locatie: Amsterdam) van de Hogeschool van Amsterdam te Amsterdam alsmede tot toekenning van het bijzonder kenmerk "Topsportgerichtheid" aan de voltijdse afstudeerrichting Johan Cruyff University van de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie van de Hogeschool van Amsterdam te Amsterdam. De opleiding kent de volgende afstudeerrichtingen: Commerciële Economie (voltijd, deeltijd, duaal), Sportmarketing (voltijd), Johan Cruyff University, Internationaal management en Commerciële Economie voor ondernemers (dual).

De NVAO beoordeelt de kwaliteit van de opleiding als voldoende

Dit besluit treedt in werking op 31 juli 2014 en is van kracht tot en met 30 juli 2020.

Den Haag, 31 juli 2014

De NVAO
Voor deze:

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R.P. Zevenbergen', followed by a small 'b.e.' (likely initials for 'bestuurder').

R.P. Zevenbergen
(bestuurder)

Tegen dit besluit kan op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht door een belanghebbende bezwaar worden gemaakt bij de NVAO. De termijn voor het indienen van bezwaar bedraagt zes weken.

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel
1. Beoogde eindkwalificaties	De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen	Voldoende
2. Onderwijsleeromgeving	Het programma, het personeel en de opleidings specifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren	Voldoende
3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd	Voldoende
Eindoordeel		Voldoende

De standaarden krijgen het oordeel onvoldoende (O), voldoende (V), goed (G) of excellent (E).

Onderwerp	Standaard	Beoordeling door het panel (Johan Cruyff University; voltijd)
7. Bijzonder kenmerk "Topsportgerichtheid"	Onderscheidend karakter	Voldoet
	Concretisering	Voldoet
Beoordeling	Eindoordeel	Wel toekennen

Tabel 1: Uitval uit het eerste jaar.

Cohort	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Uitval voltijd	46 %	36,9%	45,5%	40,7%	46,9%	0%
Uitval deeltijd	48%	38,9%	52,2%	17,6%	57,9%	0%
Uitval duaal	42,4 %	40%	43,4%	50%	44,1%	0%

Tabel 2: Uitval uit de bachelor.

Cohort	2005	2006	2007	2008
Valtijd	22,2 %	19,2 %	23,5 %	25,7 %
Deeltijd	40 %	33,3 %	30,8 %	27,3 %
Duaal	23,3 %	36,7 %	36,7 %	36,7 %

Tabel 3: Rendement na 5 jaar

Cohort	2005	2006	2007
Rendement voltijd	64,6 %	60,5%	59,6%
Rendement deeltijd	40 %	66,7%	38,5%
Rendement duaal	40 %	22,4%	33,3%

Tabel 4: Docentkwaliteit.

Graad	Ma	PhD
voltijd	63%	1%
deeltijd	87,5%	0%
duaal	41,7%	6,3%

Tabel 5: Student-docentratio.

Ratio voltijd	1:31
Ratio deeltijd	1:39,5
Ratio duaal	1:28,8

Tabel 6: Contacturen.

Studiejaar	1	2	3	4
Contacturen voltijd	13,1	12,0	5,7	4,3
Contacturen deeltijd	7,4	5,0	4,4	5,0
Contacturen duaal	11,0	6,6	6,2	5,0

Pagina 10 van 10 **Bijlage 3: panelsamenstelling**

- R.J.M. van der Hoorn MBA CMC, (voorzitter) is mede eigenaar van de Hobéon Groep;
- dr. G. van der Veen, (lid) is lector aan de Hogeschool van Utrecht op het terrein van Marketing, Marktonderzoek & Innovatie, daarnaast is zij partner bij HIGHvalue;
- G. Struijf MBA RM, (lid) is associate partner bij ICSB, een onderneming die zich toelegt op advies, onderzoek en opleiding rond marketingstrategie, innovatie, segmenteren, positioneren en communicatie;
- drs. J. Verschueren, (lid) is directeur Sport Management binnen de Academie voor Sportbeleid en Management in Brussel en docent aan de Vrije Universiteit Brussel;
- dr. W. Wierda, (lid) is lector binnen het Lectoraat Media Business en docent binnen de School of Communication Media & Music van Hogeschool Inholland;
- N. Kreuze, (student-lid) volgt de opleiding hbo-bachelor Commerciële Economie aan de Christelijke Hogeschool Windesheim.

Het panel werd ondersteund door drs. G.W.M.C. Broers, secretaris (gecertificeerd).